

NOVA (STARA) RAZLIČICA – DOLGODLAKI NEMŠKI OVČAR

Že od samih začetkov vzreje nemškega ovčarja, od časov Maxa von Stephanitza, poročajo o dolgodelakih (dolgodelaki s podlanko (Langstockhaar mit Unterwolle) in o dolgodelakih (Langhaar) nemških ovčarjih. V tistih časih so obstajali sicer tudi nemški ovčarji z drugačno, npr. z resasto dlako. Kot vsi vemo velja nemški ovčar z ravno, trdo in priležno dlako (v slovenščini navajamo to vrsto dlake kot srednje dolgo) z ustrezno podlanko za delovnega psa, ki je idealno uporaben v vseh vremenskih razmerah. Dolgodelaki psi brez podlanke so že zelo zgodaj veljali za nezaželene. Tako je dolgodelakost brez podlanke veljala za hibo, ki je psa izločevala iz vreje, saj je veljalo, da takšen pes ni odporen za delo v vseh vremenskih razmerah. Nasprotno pa je ta odpornost dana pri dolgodelakih psih s podlanko, kot ga na primer vidimo na sliki 1, vendar pa psi s takšno dlako niso veljali za idealne predstavnike pasme. Z njimi je bilo mogoče znotraj nemškega društva SV dolgo vzrejati, pri čemer so ti psi lahko prejeli največ vzrejno oceno »dobro«. To se je toleriralo, ker delovne sposobnosti teh psov, na primer na športnem področju, niso izkazovale nobenih deficitov.

*Rico aus dem Aurum Zwinger SZ2200280,
prvi dolgodelaki nemški ovčar, ki je na BSZS 2011 v Nürnbergu
prejel naziv »odlično izbor 1« (VA1)*

Leta 1991 je bil pasemski standard spremenjen v tem smislu, da so bili iz vzreje povsem izvzeti tudi dolgodlaki psi s podlanko, saj je bila tudi ta različica dlake uvrščena med hibe, ki so takšnega psa izločale iz vzreje. Od tega časa je to tudi dokumentirano v pasemskem standardu. Razvoj pasme si je odtlej prizadeval za to, da bi dolgodlake pse s podlanko s pomočjo metode izrinjanja iz vzreje izločili, kar pa nikakor ni uspevalo. Pravzaprav se je dogajalo prav nasprotno, delež psov, ki so bili obremenjeni z dolgodlakostjo se je še povečeval. Vzporedno s tem pa je potekal razvoj, ki je pokazal, da delovne sposobnosti teh psov tudi v današnjem času nikakor niso okrnjene (na primer vremensko pogojena uporaba teh psov pri ovčarjih je pokazala, da ti psi odlično delajo). Dejstvo torej, da občutnega deleža teh psov, ki so bili vzrejeni še v okviru društva SV, v smislu vzreje pod okriljem društva ni bilo več mogoče spremljati, je vodilo do tega, da je nemško pasemsko društvo SV o tej zadevi začelo ponovno razpravljati. Sprva so sledile raziskave z ugotovitvami, ki so na kratko predstavljene v naslednji preglednici:

Raziskave o dolgodlakih psih s podlanko¹:

200 ovrednotenih legel
1.180 evidentiranih mladičev
 od tega **852 sr. dolga dlaka** in
327 dolga dlaka s podlanko.

Ali je možno, da se značilnost »dolga dlaka s podlanko« deduje preprosto recesivno?

	sr. dolga dlaka	dolga dlaka s podlanko
število pričakovanih mladičev	885	295
dejansko število mladičev	853	327
	2,6	1

paritev med psi:

dolg. dlaka s podl. X dolg. dlaka s podl. = **100 % dolga dlaka s podlanko**

Delež evidentiranih mladičev:

dolga dlaka s podlanko mladiči: **1,6 %**

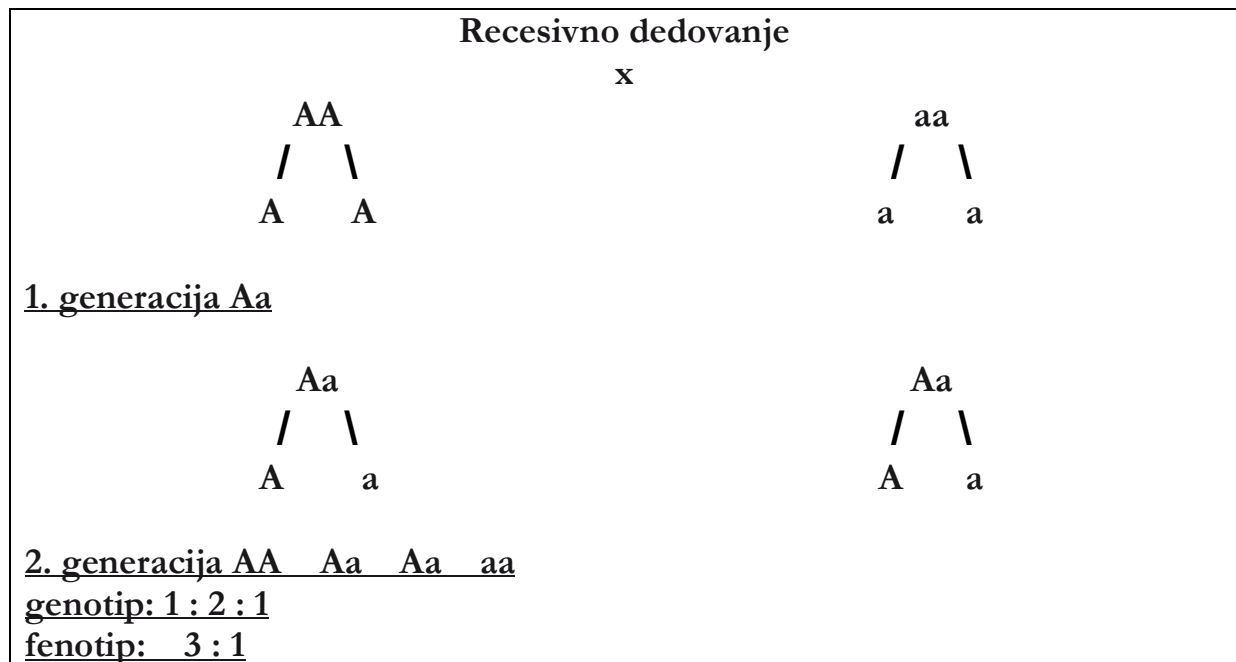
Genska frekvenca

(delež heterozigotnih vzrejnih živali): **6,4 %**

Dopolniti je treba tudi, da se je vedelo, da je črna številka pri prijavih legel glede psov, ki bi morali biti evidentirani kot dolgodlaki, relativno visoka. Jasno je bilo treba ugotoviti, da z metodo izrinjanja v vzreji ni mogoče izločiti te svojčas tako nezaželene značilnosti. Znotraj nemškega društva SV je bila v letu 2003 na pobudo

¹ Dolga dlaka s podlanko - LSTH, srednje dolga dlaka - STH

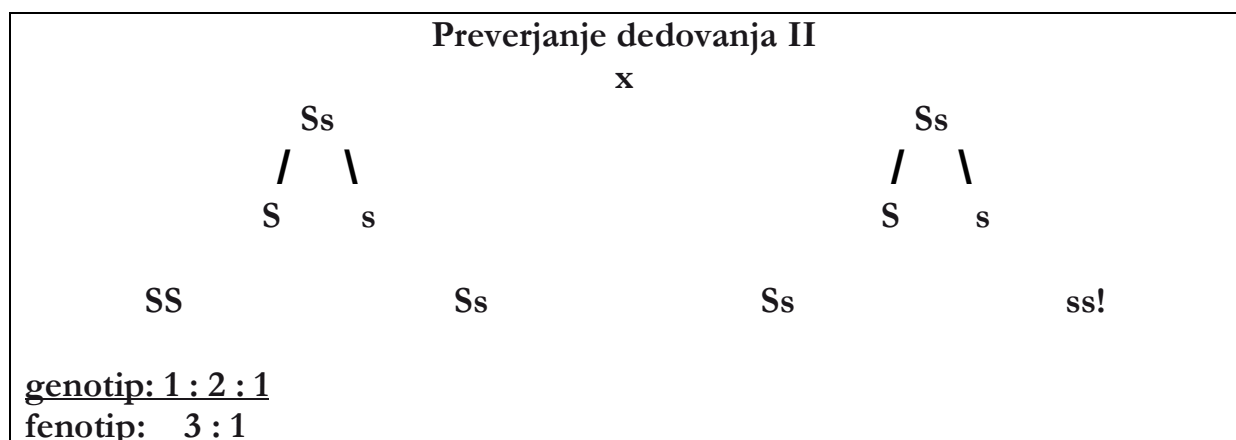
Vzrejnega odbora, predsedstva SV in ostalih organov sklenjeno, da je treba ustanoviti posebno komisijo, ki se bo z vso resnostjo soočila s to problematiko. Podlaga za to je bilo predavanje znane kinološke strokovnjakinje gospe dr. Helge Eichelberg, ki ga navajam v povzetku:

Preverjanje dedovanja I
 Domneva: značilnost »dolga dlaka« se deduje monogeno recesivno

V tem primeru morajo biti izpolnjeni naslednji kriteriji:

- Dolga dlaka se lahko pojavi le, če sta nosilca te zasnove oba starša.
- Pri paritvi nosilcev te zasnove mora biti fenotipski rezultat v številčnem razmerju 3:1.
- Paritev dolgodlakega psa z dolgodlakim mora dati izključno dolgdlake potomce.

Ovrednotenje 200 legel dolgodlakih psov s podlanko

1.180 evidentiranih mladičev

pričakovanih mladičev: 885 STH² : 295 LSTH³

evidentiranih mladičev: 853 STH: 327 LSTH

To ustreza: 2,6: 1

Zakaj manjkajo mladiči s srednje dolgo dlako?

Ali so številke prenizke?

Ali pogine več mladičev STH kot LSTH?

Sklepanje

Dolga dlaka s podlanko se deduje monogeno recesivno.

V prid temu govori:

- fenotipsko številčno razmerje pri potomcih (2,6 : 1)

LSTH X LSTH = potomci 100 % LSTH

- Delež mladičev z LSTHskupno: ca. 1,6 %

- Heterozigotne vzrejne živali (nosilci zasnove): ca. 6,4 %

Neprekinjeni prehodi od STH v LSTH so dovoljeni

Nepopolna penetranca:

Ni nujno, da se pri vseh individuumih istega genotipa pričakovane značilnosti tudi dejansko izrazijo.

Različna ekspresivnost:

Stopnja izraženosti določene značilnosti lahko pri posameznih individuumih variira.

Na penetranco in ekspresivnost vpliva okolje ali drugi geni v genotipu.

² STH = srednje dolga dlaka,

³ LSTH = dolga dlaka s podlanko

Kako bi se lahko problemu dolgodlakih psov s podlanko izognili?

Možne so tri alternative:

- stanje pustiti nespremenjeno
- selekcionirati proti tej značilnosti
- to značilnost integrirati

Pustiti stanje nespremenjeno je nezadovoljivo, saj bi to bil razlog za vselej nove diskusije.

To izvajanje je bilo še okrepljeno z ugotovitvijo profesorice dr. Irene Sommerfeld-Stur, ki je glede značilnosti dolge dlake razložila, da se dolžina dlake pri psu deduje avtosomalno, monogeno ali oligogeno, kar pomeni, da je pri odločitvi o tem, katera vrsta dlake bo prišla do izraza, udeležen le en genski lokus ali nekaj genskih lokusov. Srednje dolga dlaka se običajno deduje dominantno, medtem ko se dolga dlaka deduje recesivno, kar pomeni, da ima lahko pes s srednje dolgo dlako oba alela, ki določata srednje dolgo dlako, ali pa ima po en alel, ki določa srednje dolgo dlako, kombiniran z alelom, ki določa dolgo dlako. Povedano z drugimi besedami to pomeni, da je lahko homozigoten ali heterozigoten. V nasprotju s tem pa je dolgodlak pes vselej homozigoten, kar pomeni, da pri njem oba alela določata dolgo dlako. Iz tega izhaja, da lahko ob paritvi dveh psov s srednje dolgo dlako dobimo potomce tako s srednje dolgo kot tudi z dolgo dlako. Zadnje je primer takrat, kadar sta oba starša heterozigotna, to pomeni, da sta nosilca tako alela, ki določa srednje dolgo dlako kot tudi alela, ki določa dolgo dlako. Pri takšnih paritvah dobimo tako približno 75 % potomcev s srednje dolgo dlako, ter približno 25 % potomcev z dolgo dlako. Pri paritvi dveh dolgodlakih psov vselej dobimo dolgodlake potomce, ker lahko starša na svoje potomce preneseta vselej le alel, ki določa dolgo dlako. Če izvajamo dalje je torej bistveno lažje vzrejati čiste dolgodlake pse, kot pa vzrejati nadalje pse s srednje dolgo dlako, pri katerih bomo vselej poleg potomcev s srednje dolgo dlako lahko dobili tudi potomce z dolgo dlako.

Na podlagi tega lahko ugotavljamo, da iz dolgodlakih predstavnikov pasme ne moremo vzrediti psov s srednje dolgo dlako. To je bila zelo pomembna odločitev za nemško društvo SV, da se je lahko to temeljiteje posvetilo predlogu o spremembi pasemskega standarda, ki bi integriral tudi dolgodlake pse s podlanko. V letih, ki so sledila, so se v nemškem društvu SV intenzivno ukvarjali s to temo, pripravljali besedila spremenjenih pravilnikov itn.

Sprva je komisija, ki sem jo že omenila, določila, da gre pri tem za različico, s čimer je bila dana možnost, da se dolgodlakega nemškega ovčarja obravnava kot samostojno različico znotraj pasme, kot je to znano tudi pri drugih pasmah.

Po dolgih delovnih fazah je bilo nato znotraj nemškega društva SV sklenjeno, da bo

na FCI podan predlog za spremembo pasemskega standarda.

Tako je FCI na zasedanju avgusta 2010 v Bratislavi odobril spremenjeni standard 166, ki opisuje nemškega ovčarja. Sklenjeno je bilo, da od 1. 1. 2011 obstajata dve različici dlake pri nemškem ovčarju, in sicer srednje dolga dlaka (Stockhaar) in dolga dlaka s podlanko (Langstockhaar), da je vsaki različici na ustreznih razstavah mogoče dodeliti ločeno kandidaturo za naziv CACIB ter da križanja med obema različicama niso dovoljena.

Nemško društvo SV, ki je bilo pobudnik te spremembe ter jo je tudi pripravilo, se je torej zavedalo svoje odgovornosti, ki jo ima za celotno populacijo te pasme, in ki se ji ne sme izogniti. Nasprotno je integracija dolgodlakih psov s podlanko prinesla popestritev kinološkega dogajanja, ter se je uresničila zaradi odgovornosti do pasme ter do mnogih ljubiteljev, ki z njo živijo in se z njo ukvarjajo.

S spremembo pasemskega standarda je bila prekinjena tradicija bolj ali manj restriktivnega izločevanja dolgodlakih psov iz vzreje. Včasih je preprosto treba, da se uveljavi novo in drugačno mišljenje, da se stvari na novo premislijo, morda tudi zato, da bomo čez 50 ali 100 let sploh še lahko govorili o tradiciji.

S tem je tudi dolgodlaki nemški ovčar končno dobil svojo »domovino«, ki si jo vsekakor zasluži.

Prvo leglo rodovniških nemških ovčarjev pri nas je bilo vzrejeno v psarni Dromax, katere lastnik je naš dolgoletni vzreditelj in mednarodni sodnik za ocenjevanje zunanosti nemškega ovčarja, gospod Vladimir Drol. V razgovoru mi je gospod Drol povedal, da je zelo ponosen na to, da je bilo prvo leglo vzrejeno prav v njegovi psarni, ter da je sam zelo zadovoljen, da je prišlo do te spremembe in z njo povezane integracije dolgodlakih predstavnikov v vzrejo.

***Gaja Dromax SLRNO-014707 X Mano mena Burgi SLRNO-014735.
(Tri tedne stari mladiči (1/3): Icar, India, Indira in Istra)
(Foto: Neno Palavestrič)***

Napisala Katja Krajnc

Viri:

- Clemens Lux, Neue (alte) Varietät Langstockhaariger Deutscher Schäferhund, WUSV Aktuell št. 14 – 08/2011 str. 26-31*
- M. von Stephanitz: Der Deutsche Schäferhund in Wort und Bild*
- dr. Helga Eichelberg: Vortrag über Langstockhaarigkeit*
- FCI standard 166*